

АЛУШТА — місто республіканського підпорядкування АР Крим. Знаходиться на березі Чорного м., у долинах річок Улу-Узень і Демерджі, оточене амфітеатром Гол. пасма Крим. гір, за 45 км від Сімферополя та за 32 км від Ялти, з якими має автобусне і тролейбусне сполучення. У місті пристань, тролейбус. та автобус. вокзали. Площа 6,0 км². Насел. 34,8 тис. осіб (1999): українці — 23,2 %, росіяни — 71,6 %, крим. татари — 3,4 %, а також представники 10-ти ін. національностей. Ранні археол. знахідки на тер. А. — епохи неоліту, таврські поселення 4-3 ст. до н. е. змінюються старогрец. та староримськими. Перша письмова згадка про А. належить до 6 ст. у зв'язку з будівництвом фортеці Алустон за наказом візант. імператора Юстиніана I. Від поч. 1 ст. н. е. тер. А. була у сфері впливу аланів, гунів, скіфів, готів, Хазар. каганату, Золотої Орди, ґенуезців, феодоритів, Осман. імперії. 1783 разом з ін. крим. землями включена до складу Рос. імперії. Як місто існує від 1902. Від 1962 — місто обл. (нині респ.) підпорядкування. А. — примор. клімат. курорт *Південного берега Криму*, відомий з кінця 19 ст. Клімат субтропіч. середземномор. типу, посушливий, жаркий, з м'якою зимою. Середня температура лютого +2,8 °С, серпня +23,8 °С. Опаді 430 мм на рік, кількість годин соняч. сяйва — бл. 2320 на рік, найменша відносна вологість повітря у серпні — 63-68 %. Купал. сезон триває від серед. травня до серед. жовтня (т-ра води 20 °С і більше). Курортна зона А. (від г. Аюдаг до с-ща Привітне — 80 км берег. смуги) містить 78 санаторно-курорт. закладів. Найпопулярніші — «Крим», «Дубна», «Золотий колос», «Славутич», «Утьос», «Алушта». На цій території — 5 турист. баз, 3 міські готелі. В А. — завод залізобетон. конструкцій, молоко- та хлібокомбінати, ефіроолійний завод; 4 виноробні радгоспи-заводи, що входять до ВО «Масандра»,

виробляють понад 20 популяр. марок вин. Є держлісгосп, держ. мислив. госп-во, Крим. гірсько-лісова н.-д. станція Укр. інституту лісового господарства і агролісомеліорації. На тер. А. — 13 заг.-осв., муз. та худож. шк., ПТУ, 3 філії ВНЗів. Мед. обслуговування здійснюють міська лікарня з 7-ми відділ., 3 поліклініки, зокрема зубопротезна, та жін. консультація. Є 2 б-ки, відділ. 3-х банків, музеї: істор.-краєзнав.; літ.-меморіальний письменника *С. Сергєєва-Ценського*, який жив тут у 1906-41, 1946-58; літературний *І. Шмельова* — видат. представника рос. еміграції, який жив у А. 1918-21; Будинок-музей академік архітектури *О. Бекетова*; музей природи і дендрозоопарк Кримського заповідника. На тер. заповідника — цілюще джерело мінералізов. води зі значним вмістом срібла. Біля джерела в 19 ст. був засн. монастир Козьми та Даміана. Побл. А. — мальовничий водоспад Джур-Джур (15 м). Найвидатніші історичні пам'ятки: візантій. фортеця Алустон (6 ст.) з вежами (13-15 ст.); середньовічне укріплення Фуна (12-15 ст.), церква Всіх кримських святих та Федора Стратилата (19 ст.). У місті — пам'ятники *О. Пушкіну*, *М. Горькому*, *С. Сергєєву-Ценському*, членам уряду Респ. Таврида, пам'ятні знаки на честь крим. партизанів та рад. воїнів-визволителів.

Рекомендована література

1. Перепелица Г. Алушта: Истор. очерк. Сф., 1961;
2. Гиргенс Г. Алушта: Путеводитель. Сф., 1986;
3. Когонашвили К. Алушта // Краткий словарь истории Крыма. Сф., 1995;
4. Алушта: Курортно-турист. справоч. Сф., 1998;
5. Ямская Л. Козьмодамиановский монастырь. Сф., 1999.

Н. М. Онищенко

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Алушта / Н. М. Онищенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-43847>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).